

EXISTENCIALISMUS

10. března 2016, Pavel Trtílek

- filosofický a umělecký směr
- vznikl po 1. světové válce v Německu
- vrchol: 40. léta Francie, Německo...
- 50. a 60. léta: „módní“ filosofie (zjednodušení jeho myšlenek)
- dělení podle náboženského přístupu:
 - **ateistický**
 - filosofie: Martin Heidegger
 - drama: J.-P. Sartre, A. Camus
 - **teistický (křesťanský)**
 - filosofie: Karl Jaspers
 - drama: Gabriel Marcel
 - próza: Jan Čep

- inspirace:
 - **filosofie:** Nietzsche, Kierkegaard, Husserl, Heidegger
 - **próza:** Kafka, Dostojevskij
- představitelé neměli vždy jednotné názory...
 - podstatou byl osamělý **jedinec**, odtržený a izolovaný od **společnosti** (odcizení člověka), vhléd do nitra
 - úzkost z „nesmyslnosti“ lidské **existence** (vědomí nezbytné smrti)
 - lidské **bytí** je vnucená svoboda, člověk je „odsouzen“ ke **smrti** (jediná svoboda tkví v možnosti zvolit si vlastní smrt), jako jediný tvor je si tohoto vědom
- pesimismus (jediná jistota je smrt)
- častá politická angažovanost (1968, kolonialismus, levicové smýšlení)

- existenciální drama lze vnímat jako „předstupeň“ absurdního divadla – platí to však jen částečně:
 - ED vesměs dodržuje klasickou stavbu dramatu; AD text i stavbu dramatu destruuje
 - ED klade otázky a poté na ně odpovídá; AD sice otázky pokládá též, avšak bez konkrétních odpovědí
 - společná jim jsou **témata lidské existence** (osamělost, „jistota“ smrti, pesimistický náhled na svět atd.)

JEAN-PAUL SARTRE

(1905 – 1980)

- studium v Německu (30. léta)
- spjat s událostmi ve Francii roku 1968
- 1964: Nobelova cena (odmítl ji)
- filosofická tvorba:
 - *Bytí a nicota* (1943)
- dramatická tvorba:
 - *Mouchy* (1943, antická inspirace)
 - *Za zavřenými dveřmi* (česky též jako **S vyloučením veřejnosti**; 1944, dodržení 3 jednot)
 - *Počestná děvka* (1946)
 - *Špinavé ruce* (1948)
 - *Ďábel a Pánbůh* (1951)
 - *Vězňové z Altony* (1959)

Mouchy

(1943, Théâtre de la Cité, režie Charles Dullin)

Za zavřenými dveřmi

(1944, Théâtre du Vieux-Colombier, režie Raymond Rouleau)

Sartre na Kubě: setkání s Che Guevarou (1960)

Uragán nad cukrem (kniha reportáží o kubánské revoluci)

Sartrův web: <http://expositions.bnf.fr/sartre/index.htm>

ALBERT CAMUS

(1913 – 1960)

- narozen v Alžírsku, kde vystudoval filosofii
- kritik francouzské koloniální politiky (Alžírsko)
- 1957: Nobelova cena (o 7 let dříve než Sartre)
- Filosofická tvorba:
 - *Mýtus o Sisyfovi* (1942, inspirace antickým mýtem, absurdno jako filosofická kategorie, odtud později název pro absurdní divadlo)
 - *Člověk revoltující* (1951)
- „Absurdno vzniká z rozporu mezi tázajícím se člověkem stojícím tváří v tvář mlčícímu, nerozumnému světu.“ (*Mýtus o Sisyfovi*)

Sisyfos
(Franz von Stuck; 1920)

- prozaická tvorba:
 - *Cizinec* (1942, novela)
 - *Mor* (1947, román)
 - *Exil a království* (1957, povídky)
- dramatická tvorba:
 - *Caligula* (1938)
 - *Nedorozumění* (1944)
 - *Stav obležení* (1948)
 - *Spravedliví* (1949)
 - několik adaptací (např. *Běsi*)
- Camus i Sartre poskytli filosofickou základnu absurdnímu dramatu

ANDRÉ GIDE

(1869 – 1951)

- vývoj tvorby od symbolismu po existencialismus
- 1947 – Nobelova cena
- 1947 – spolu s Jean-Louis Barraultem zdramatizoval Kafkův *Proces* (Théâtre Marigny)
 - „zjevení“ v poválečném pařížském divadle
 - užití mnoha postupů využívaných později představiteli absurdního divadla
- Gidova dramatická tvorba:
 - *Saul* (1903)
 - *Oidipus* (1932)
 - *Persefona* (1934)
 - *Théseus* (1946)

LITERATURA K TÉMATU:

- Camus, Albert: ***Mýtus o Sisyfovi*** (Praha, 1995)
- Hyvnar, Jan: ***Francouzská divadelní moderna*** (Praha, 1996)
- Černý, Václav: ***První a druhý sešit o existencialismu*** (Praha, 1992)